

DEEL V

Migranten

Tijdens de volksbeving zijn mensen als nooit tevoren op drift. Naarmate het arbeidsleger in Europa en delen van Azië met een snel-treinvaart slinkt, staan de overtollige inwoners van arme landen te trappelen om de opengevallen plaatsen in te nemen. En reizen is nog nooit zo gemakkelijk geweest. Voor duizend dollar kun je met een toeristenvisum op een vliegtuig stappen en binnen 24 uur op vrijwel elke plek in de wereld zijn, om vervolgens in de massa te verdwijnen. Migranten zijn broodnodig. En ze zijn de vooruitgeschoven troepen van een steeds geglobaliseerder arbeidsleger van transnationale burgers. Maar terwijl ze onmisbaar worden voor de economieën, worden ze tegelijk gedemoniseerd en gecriminaliseerd, waardoor ze kwetsbaar zijn voor bendes, en erger.

18 ZWAAIEN OF VERZUIPEN?

‘Zinken water, zinken water. Veel, veel zinken water.’ De stem van Guo Binlong, die boven het gehuil van de wind en de kletterende regen uit in zijn mobiele telefoon schreeuwde, was een adequate weergave van het wanhopige bestaan van een Chinese migrant. En hij sprak waarschijnlijk voor miljoenen anderen. Toen de ijskoude golven van Morecambe Bay hem naar de lippen stegen, begon Guo water te happen. De telefonist van de alarmcentrale registreerde het allemaal. Maar met zijn gebroken Engels slaagde Guo er niet in duidelijk te maken waar hij en zijn 40 landgenoten zich precies bevonden. Ze zaten op de kokkelbanken in de beruchtste rivierdelta van Engeland, waar het getij sneller opkomt dan een galopperend paard. De kokkelbanken, en de meeste kokkelrapers, werden in een oogwenk verzwoegen.

Voor hij doodging had Guo ook zijn moeder gebeld, 8000 kilometer verderop in de Oost-Chinese provincie Fujian. Hij vroeg haar voor hem te bidden. ‘De bazen hebben zich vergist in de tijd. Ik kan niet meer op tijd terugkomen,’ zei hij tegen haar. Toen ze zich door het steegje haastte om zijn jonge vrouw Yu Lihong te vertellen wat er met haar man gebeurde, was Guo al door het ijskoude water overvallen.

Het was de avond van 5 februari 2004. In Fujian ontvingen ook buurvrouwen van Yu het vreselijk nieuws over het lot van hun echtgenoten op de Engelse kokkelbanken. De opname die de politie van Lancashire had gemaakt van Guo’s laatste smeekbede werd twee jaar later afgedraaid op de hoorzitting van de rechtbank in Preston. Lin Liangren, de koppelbaas uit Fujian voor wie de kokkelrapers werkten en die op de avond dat zij verdronken in zijn auto op het strand zat, werd op 21 punten van de aanklacht veroordeeld, voor dood door schuld en voor het onder druk zetten van overlevenden dat ze moesten verklaren dat ze niet voor hem werkten. Hij kreeg 14 jaar gevangenisstraf. Het bleek dat hij de kokkelrapers 5 pond per zak kokkels betaalde terwijl hij ze voor 15 pond aan lokale handelaren verkocht.

‘Het enige wat ik wilde was snel geld verdienen,’ verklaarde hij voor de rechtbank.

Dat was ook de reden waarom Guo in Engeland was. Guo was een magere slungel en een van ’s werelds losers. Hij was de oudste zoon in een land dat echtparen nog maar zelden meer dan één zoon toestaat, en hij zag hoe zijn jongere broer geld verdiende door in Japan te gaan werken. Net als tienduizenden andere fortuinjagers in Fujian had zijn broer de uiterlijke tekenen van welvaart gewonnen en een kast van een huis voor zijn familie laten bouwen. Guo bleef thuis bij zijn vrouw en begon een steenfabriek. Hij mislukte. Hij begon een benzinstation. Ook dat ging failliet. Hij leende geld van zijn vader en leende weer. Hij was achter in de twintig en had een zoon van vier en hij had zijn gezicht verloren. Dus besloot hij een laatste kans te wagen en ging naar de mensensmokkelaars, de zogenaamde ‘slangenkoppen’.

Tegen de tijd dat Guo in Londen arriveerde, had zijn familie in China om en nabij de 20.000 pond aan de slangenkoppen betaald. Maar hij slaagde er niet in werk te vinden in een verpakkingfabriek van levensmiddelen of bij een afhaalchinees of waar dan ook waar Chinese immigranten in Groot-Brittannië gewoonlijk werk vinden. Uiteindelijk ging hij maar naar Liverpool, waar hij met 30 anderen om beurten op de grond sliep in een flat boven een winkel in het sjoefele Kensington, een wijk in de binnenstad. Een paar keer per week reed koppelbaas Lin ze ’s avonds laat in een wit busje naar de kokkelbanken van Morecambe Bay. Men zegt dat het de beste kokkelbanken van de wereld zijn, maar ze liggen in een van de gevaarlijkste baaien, met snel opkomend tij, drijfzand en snel stromende rivieren van het Lake District.

Het was zwaar en gevaarlijk werk. Maar die winter heerste er een soort goudkoorts. Er waren meer kokkels in de baai dan de mensen zich konden heugen. De Engelse kokkelhandelaars waren even meedogenloos in hun eisen en even onverschillig voor de veiligheid van de kokkelrapers als de koppelbazen. Sommigen kochten de kokkels rechtstreeks aan de kust. De geruchtenmolen draaide en er kwamen grote koelwagens uit Spanje. Op de zandbanken streden honderden kokkelrapers van zowel plaatselijke als Chinese beunhazen om territorium. Volgens een plaatselijke handelaar had een groep vissers uit Lancashire de kokkelhopen van de werkploeg van Lin in brand gestoken.

Op de avond van de tragedie kwamen alle elementen voor een catastrofe tezamen. Laag tij, wanneer de kokkelbanken boven water

kwamen, viel 's avonds. Het regende, dus de rivieren loosden veel water in de baai. De wind stak op, zodat de vloed nog sneller opkwam dan normaal. En vlak vóór de vloed ontdekte de ploeg van Lin een rijke kokkelgrond mijlen ver uit de kust. Andere ploegen vonden het te gevaarlijk en waren vertrokken. Maar voor Lin, die veilig op de kust met zijn mobiele telefoon instructies gaf, was dit een kans om de lokale ploegen kokkelrapers te ontwijken die zijn team hadden lastiggevalven.

Lin liet ze echter te lang doorgaan. De zandbank waarop ze werkten werd omspoeld door ijsskoude golven. Voor ze het wisten, was de weg terug naar de kust onder water gelopen. Guo Binlong, Yu Hui, Xie Xiaowen, Guo Nianzhur en vele anderen kwamen om. De volgende ochtend vonden reddingsteams hun lichamen op een kluitje op de zandbank. In Fujian konden de families alleen maar rouwen, de lijken in ontvangst nemen en de gemaakte schulden afbetalen. Guo's moeder pleegde kort daarop zelfmoord.

De provincie Fujian is waarschijnlijk het epicentrum van migratie in de wereld. Rond een miljoen Chinezen hebben sinds eind jaren 1980 een enkele reis genomen vanaf het vliegveld van de hoofdstad Fuzhou. Ze gaan naar de Chinatowns van New York, Sao Paolo, Belgrado, Dubai, Johannesburg of, het vaakst, de hoofdsteden van West-Europa. Het is een oude handel die al minstens teruggaat tot het einde van de negentiende eeuw. De slangenkoppen, die de vaak gecompliceerde reizen organiseren, opereren met de stilzwijgende steun van de plaatselijke Chinese autoriteiten, die hopen dat het geld dat naar huis gestuurd wordt voor een opleving in hun economie zal zorgen.

De slangenkoppen zijn in feite reisbureaus met een extra service die een hoge prijs heeft. De naam komt van een Aziatische vis, de slangenkopvis, die zich over land op zijn vinnen kan voortbewegen om van de ene plas water naar de andere te gaan. Dat is een goede vergelijking met wat de mensensmokkelaars voor hun klanten doen. Vaak opereren ze illegaal en besteden soms bepaalde trajecten van de reis uit aan criminele organisaties. Maar ze smokkelen alleen mensen die uit eigen vrije wil gaan. Het zijn geen meedogenloze menshandelaren die hun slachtoffers dwingen.

Frank Pieke, hoofd van de vakgroep Chinakunde aan de Universiteit van Oxford, heeft de mensensmokkel van Fujian bestudeerd. Hij zegt dat er door de overheid gefinancierde trainingscentra zijn met cursussen die neerkomen op blufgidsen over hoe je je moet redden

in de landen waar de slangenkoppen migranten naartoe sturen. Er zijn genoeg dorpelingen teruggekeerd om de aspirant migranten te vertellen wat hen op de reis en na aankomst in Europa te wachten staat. De families betalen een vijfde van het bedrag vooruit en de rest na aankomst. Meestal moeten de families zich in de schulden steken, en van het geld dat de migranten naar huis sturen, wordt de lening afbetaald.

Meestal werkt het. Anders zouden de mensen niet gaan. Rond de rijstvelden van Fuqing en Chandle staan honderden huizen van vijf of zes verdiepingen in neoklassieke stijl, gebouwd met het geld dat overbleef nadat de slangenkoppen en de geldschieters waren betaald. In sommige dorpen hebben bijna alle families wel iemand die in het buitenland werkt. Zelfs van laag betaalde baantjes als helpen in een Chinees afhaalrestaurant kan thuis een groot huis worden gebouwd. De migranten noch hun families zijn over het algemeen bereid de slangenkoppen te omschrijven als 'handelaars in menselijk lijden', wat zo'n beetje de vaste formule is in Europese krantenartikelen over hun activiteiten.

Maar soms gaan de zaken goed fout. Minstens 16 van de omgekomen kokkelrapers kwamen uit Fujian. Dat gold ook voor 58 andere Chinezen wier dood in 2000 de Britse krantenkoppen haalden. De groep kwam per vliegtuig via het Belgrado van Slobodan Milošević naar Europa en werd vervolgens naar Zeebrugge in België gesmokkeld. Daar werden ze in een vrachtwagencontainer gestopt en na aankomst in Dover bleken ze gestikt te zijn.

In Groot-Brittannië werken veel Fujianezen in Chinese restaurants, maar ze zijn zelden de eigenaars, dankzij de vastberadenheid van de Kantonezen uit Hong Kong om hun eeuwenoude greep op die branche niet te verliezen. Maar er komen steeds meer Chinezen in Groot-Brittannië die er niet in slagen zelfs maar de lage baantjes te bemachtigen die vroeger het honorarium van de slangenkoppen de moeite waard maakten. Velen gaan groenten plukken in de Fens in Cambridgeshire, of verkopen dvd's op straat in provinciesteden. En er zijn zo'n 3000 Chinese migrantenvrouwen werkzaam in de seksindustrie in Engeland, zegt de schrijfster Hsiao-Hung Pai, die ook voor de *Guardian* schrijft. Ze zegt dat er 600 Chinese 'massagesalons' in Londen zijn – de helft van het aantal Chinese afhaalrestaurants.

De aspirant migranten die het kunnen betalen nemen het vliegtuig. Wie het niet kunnen betalen nemen de boot. De term 'bootvluchte-

ling' werd algemeen bekend in de jaren 1970, toen tienduizenden Vietnamezen naar de destijds nog Britse kolonie Hong Kong vluchtten. De term wordt nu over de hele wereld gebruikt voor mensen die aan armoede of vervolging proberen te ontkomen en op zoek gaan naar welvaart en vrijheid. Vijftig jaar lang zijn Cubanen in kleine bootjes de Straat van Florida naar de Verenigde Staten overgestoken. Zuid-Florida zit er nu vol mee. Ook het Caribische eiland Haïti kent periodieke exodusen.

De tragedies zijn legio. Honderden Somaliërs en Ethiopiërs komen elk jaar om als ze in hun dhows naar de bouwplaatsen van de Golfstaten oversteken en door stormen worden overvallen. Vaak, als de vissen zich tegoed hebben gedaan, blijft er van hen alleen nog maar een paar gymschoenen en een riem over. In 2001 was de hele wereld verontwaardigd toen een bootje met 353 asielzoekers op weg van Indonesië naar Australië naar de bodem van de zee zonk, ondanks het feit dat hun tocht dagelijks met helikopters was gevolgd.

In de afgelopen paar jaar zijn er honderden staatloze Rohingya's in de Golf van Bengalen verdronken toen ze aan de Burmese generaals probeerden te ontsnappen. De meeste waren onderweg naar Thailand of Maleisië. In januari 2009 werden honderden van hen door Thaise militairen op het eiland Koh Sai Daeng gedetineerd en uiteindelijk in boten zonder motor, water of voedsel weer de zee op gestuurd. Ongeveer 500 van hen haalden de Indiase Anfaman Eilanden, maar vele andere waren omgekomen, zeiden ze, als gevolg van de Thaise militaire actie, die neerkwam op moord.

De meest hardnekkige en dodelijke stroom van bootvluchtelingen loopt echter van Noord-Afrika naar Europa. Op kerstdag 1996 verdronken 280 migranten uit Tordher, een Pashtun-dorp in de noordelijke grensstreek van Pakistan, in de Middellandse Zee, kennelijk nadat ze van een onder Hondurese vlag varende vrachtschip op een Griekse boot waren overgezet. Ze waren van Egypte op weg naar Italië, waar een dorpsoudste zich twintig jaar eerder had gevestigd en anderen aanmoedigde hem te volgen.

Die verhalen over verdrinkingen midden in zee halen zelden het nieuws. Ze zijn aan de orde van de dag. In augustus 2008 haalde de verdrinking van 70 Soedanese en Eritrese migranten in een bootje op de ruwe zee tussen Libië en Malta nauwelijks een regeltje in de krant, ook al was het midden in de komkommertijd. Per slot van rekening kwam het nieuws nog geen dag nadat er wel 30 meer waren verdronken in een bootje voor de kust van Spanje. Bootvluchtelingen? Die

krijgen waar ze om vragen, zeggen sommigen. Maar het tragische is dat Europa mensen nodig heeft en dat hun lot een weerspiegeling is van onze hypocrisie.

Gedurende honderden jaren heeft Europa zijn mensen en zijn manier van leven over de hele wereld geëxporteerd. Amerika bestaat grotendeels uit Europese migranten en Afrikaanse slaven die met Europese schepen werden aangevoerd. Maar nu moet Europa mensen importeren. Naarmate het inheemse arbeidsleger slinkt, werkt het continent als een magneet op werkzoekenden. Ze plukken sinaas-appels in Spanje, olijven in Italië en groenten in de Engelse Fens. Ze kelneren in de cafés van Londen en Turijn en spreiden hun benen in de bordelen van München tot Manchester en tot Moskou.

In de jaren 1960 begonnen Marokkanen de korte overtocht in de Straat van Gibraltar naar Spanje te maken. Algauw kregen ze gezelschap van Tunesiërs, Algerijnen en Libiërs, die de boot namen naar Malta, Italië, Cyprus en de Griekse eilanden. In de jaren 1990 begonnen Afrikanen uit Nigeria, Ghana, Senegal en andere delen van West-Afrika naar de Arabische landen te komen om in de bouw en op het land of in de olie-industrie te werken. Sommigen kwamen met kameelkaravanan geleid door woestijnnomaden, andere in Toyota-vrachtwagentjes. Ze werden gegidst door Touaregs, die hen over de eeuwenoude routes langs de woestijnsteden Agadez in Niger en Tamanrasset in Algerije leidden, of via Sebha, de oude Italiaanse garnizoensstad in Zuid-Libië. 'De migratie door de Sahara heeft die woestijnsteden weer nieuw leven ingeblazen,' zegt Hein de Haas van het *International Migration Institute* in Oxford, die een studie van de migratie heeft gemaakt. Tegenwoordig wordt in Libië een kwart van al het werk door migranten gedaan.

Ruwweg na het jaar 2000 zijn de Afrikanen van bezuiden de Sahara ook begonnen in boten naar Europa te trekken. Ze vormen nu de meerderheid van de bootvluchtelingen. Zelfs de Chinezen en de Indiërs vliegen tegenwoordig naar Accra of Bamako om zich bij hen aan te sluiten. Het aantal migranten dat op de Italiaanse stranden aan land komt steeg in 2008 met 50 procent naar plusminus 35.000, waar nog minstens 500 mensen bij moeten worden opgeteld die verdronken.

Europa heeft geprobeerd ze buiten zijn grenzen te houden. Maar na intensievere patrouillering werden nieuwe zeeroutes genomen vanuit de westelijke Sahara, Mauretanië en Senegal over de Atlantische Oceaan naar de Spaanse Canarische Eilanden. Plaatselijke vis-

sers, die hun broodwinning waren kwijtgeraakt aan Europese treilervloten die op de rijke West-Afrikaanse visgronden afkwamen, zijn een nieuwe handel begonnen en verkopen plaatsen in hun houten bootjes, waarmee ze migranten afzetten op de stranden van Lanzarote of Tenerife. De overtocht duurt soms wel twee weken, maar als je er eenmaal bent, ben je in de Europese Unie. In 2007 waagden 31.000 Afrikanen deze reis. Volgens schattingen van de VN haalden zo'n 6000 het niet.

Intussen zijn Palestijnen en Afghanen, Iraniërs en Libanezen begonnen over land naar Turkije te reizen, van waar ze een boottocht van 40 minuten maken naar Griekse eilanden zoals Lesbos en Samos, waar de Griekse autoriteiten een detentiekamp hebben opgezet. Net als hun Afrikaanse collega's dienen ze een asiolverzoek in en hopen 's nachts weg te kunnen sluipen.

De meeste immigranten in Europa vinden werk, ongeacht hun wettelijke status. Omdat ze nodig zijn. De illegaliteit komt de werkgevers vaak goed uit, omdat ze mensen zonder rechten kunnen behandelen zoals het ze uitkomt. Maar die 'invasies' geven politici, en een groot deel van de media, ook de gelegenheid in roekeloze retoriek tegen ze uit te varen.

De xenofobie is vooral erg in Italië, waar migranten onmisbaar zijn in sommige takken van industrie, onder andere in de landbouw om de oogst binnen te halen. In 2008 beloofde de burgemeester van Rome 20.000 immigranten te deporteren die volgens hem een strafblad hadden. Tijdens een zomer van groeiende spanningen tussen de lokale bevolking en Afrikaanse en zigeuner-immigranten ten noorden van Napels werden 16 Afrikanen vermoord in twee afzonderlijke aanvallen op hun kamp, naar verluidt door de Napolitaanse maffia, de Camorra. Uit een enquête bleek dat tweederde van de Italianen wil dat alle 150.000 zigeuners het land uit worden gezet, ook al zijn de meeste Italiaans onderdaan. Premier Silvio Berlusconi's belofte dat hij 'het recht van de Italianen om niet bang te hoeven zijn' zou verdedigen klonk als een vrijbrief voor de burgerwachten om de wapens tegen hen op te vatten. Hij zei niets over het recht van de zigeuners om niet bang te hoeven zijn.

De vele doden onder de migranten die de Middellandse Zee oversteken om in Europa te gaan werken – net als de doden onder de Chinese kokkelrapers in Morecambe Bay – zijn een schandaal waarvoor het continent zich zou moeten schamen, zegt de Haas. Ze zijn het gevolg van het feit dat de Europeanen niet willen erkennen dat ze

afhankelijk zijn van de mensen die naar ze toe willen komen. Er wonen nu ruim 3 miljoen Marokkanen, 1,2 miljoen Algerijnen en 70.000 Tunesiërs in Europa, samen met talloze andere groeperingen. De meesten werken. Europa heeft ze nodig. Steeds meer. Dus komen ze, om vervolgens als ongewenste gasten te worden behandeld.

De migratie van Afrika naar Europa wordt grotendeels gestuurd door de vraag, zegt de Haas. De tamtam in Afrika werkt perfect. De meesten hebben helemaal geen romantische ideeën over Europa, maar weten heel goed wat ze te wachten staat en waarom ze nodig zijn. Maar slechts een gering aantal verwerft het burgerschap, terwijl een groeiend aantal in een soort niemandsland verkeert dat gecreëerd is door de Europese hypocrisie. Het is absurd om ze in lekkende bootjes de Middellandse Zee te laten oversteken wanneer Europa ze zou moeten gaan halen als ze niet vrijwillig kwamen.

Het idee van een 'Fort Europa' dat belegerd wordt door migranten komt misschien veel politici goed uit die hun ogen willen sluiten voor de economische en demografische realiteit. De Wereld Bank schat dat het actieve deel van de bevolking in Europa tegen 2050 met 70 miljoen zal zijn geslonken, terwijl het arbeidsleger van het Midden-Oosten en Noord-Afrika met minstens 40 miljoen zal zijn toegenomen. Europa heeft veel van die mensen nodig. De nieuwe relatie heeft een slechte start gemaakt.

Europa staat verre van alleen in zijn angst voor vreemdelingen die het nodig heeft om zijn economie in stand te houden. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor Australië. In de jaren 1990 boekte de Australische *One Nation Party* onder leiding van de rechtse demagoge uit Queensland, Pauline Hanson, een kort electoraal succes met de eis voor een immigratiestop. En milieuactivisten zoals Tim Flannery, een voormalige 'Australiër van het Jaar', beweerden dat het land overbevolkt was. Maar het buurland Nieuw-Zeeland denkt daar anders over. In 2009, na een storm van racistische aanvallen op Indiase studenten in Australië, begonnen de Nieuw-Zeelandse autoriteiten een advertentiecampagne waarin ze hun land aanprezen als een veilig alternatief, waar de buitenlandse studenten na hun studie konden blijven om carrière te maken.

Peter McDonald, de demografisch topadviseur van de Australische regering, zegt dat het vijandig gedrag tegen Aziatische immigranten potentieel schadelijk is voor Australië. 'In de komende 20 jaar zal immigratie de enige manier zijn om aan de toenemende vraag naar arbeid in Australië te voldoen,' zegt hij. Als de babyboomers van het

land met pensioen gaan, kan de economie alleen maar door immigranten overeind worden gehouden. In een rapport dat hij in maart 2009 schreef voor de nationale immigratiedienst waarschuwde McDonald dat kortzichtige besluiten op de korte termijn slecht waren voor zowel het land als voor de immigranten.

Terwijl de minister van Immigratie, Chris Evans, de mogelijkheid besprak om de immigratiestroom in te dammen nu er een economische recessie kwam, waarschuwde McDonald dat het land vervolgens mensen te kort zal komen als de economie weer aantrekt. Een gestage stroom van 200.000 was optimaal, zei hij. Evans liet zich niet van zijn plannen afbrengen. Binnen een paar weken, opgezweept door de protesten dat immigranten banen jatten, kondigde hij een vermindering van 14 procent van de immigratie af, zodat er nog maar maximaal 115.000 per jaar werden toegelaten. Intussen bleef de stroom bootvluchtelingen uit Azië naar Australië aanzwellen.

Voor alle rijke landen geldt, zegt Gregory Maniatis van het *Migration Policy Institute* in Washington DC, dat 'de huidige politiek van het weren van legale immigranten, terwijl andere wordt toegestaan via de achterdeur naar binnen te glippen, alleen maar de verkeerde belangen dient en de wetteloosheid bevordert. Smokkelaars varen er wel bij, de immigranten werken in mensonterende omstandigheden en de vreemdelingenhaat tiert welig.'

19 MIGRANTENMYTHEN

Als burger van Londen woon ik waarschijnlijk in de meest kosmopolitische stad van de wereld. In vrijwel elke straat waar ik loop hoor ik een Babel van verschillende talen. Portugees en Swahili, Japans en Frans, Zweeds en Bantoe, en alle varianten van gebroken Engels. Op iets meer dan een kilometer van mijn huis ligt de moslimenclave Tooting. Iets meer dan een kilometer de andere kant op bevindt zich een kolonie jonge, vooral blanke, Zuid-Afrikanen in Earlsfield. Al even dichtbij, in Balham, wonen Polen, in Battersea Jaimaicanen en in Hammersmith Filippijnen. Overal in Londen kom je onverwachte etnische gemeenschappen tegen: Koreanen in New Malden, Somali's in Wembley, Ghanezen in Tottenham, Turken in Green Lanes, Portugezen in Stockwell, Sierra-Leonezen in Southwark, Vietnamezen in Hackney, Australiërs in Earls Court en Bangladeshi in Brick Lane. Een caleidoscoop die sommigen misschien angst aanjaagt, maar die mij hoop geeft.

De mensen in de wereld zijn op drift. Of het nu Mexicaanse *wetbacks* zijn die de Rio Grande oversteken naar de vs, of Afrikaanse bootvluchtelingen die de baren van de Middellandse Zee trotseren op weg naar Europa, Filippijnse meisjes die in Singapore administratief werk doen, Bangladeshi die naar bouwplaatsen in Dubai vliegen, Chinese houtkappers die het Russische Verre Oosten binnentrekken, Ethiopische joden die naar Israël emigreren, etnische Russen die terugkeren uit de oude Centraal-Aziatische sovjetstaten, Indonesische verpleegsters die Engelse verpleegtehuizen runnen, Zimbabwanen die naar Zuid-Afrika vluchten, Duitse sekstoeristen die zich in Cambodja vestigen, Somali's die in Keniaanse tentenkampen wachten op een nieuw leven in de vs, Malawische baby's die geadopteerd worden door rijke Europeanen, Aziatische zeelieden die zich aan de vleespoten van Rotterdam tegoed doen, of fortuinjagers uit de Dominicaanse Republiek die in Panama de afwas doen.

De overgrote meerderheid van de mensen in de wereld blijft nog steeds tot aan zijn dood binnen een straal van een paar kilometer van het huis waar ze geboren zijn wonen en krijgen nooit een paspoort. De meeste mensen die verhuizen doen dat binnen hun eigen land – meestal naar de grote stad. Het Chinese migrantenleger in de nieuwe industriesteden – tien procent van de hele bevolking – is waarschijnlijk de grootste geweldloze migratie uit de hele geschiedenis. Maar naar schatting 200 miljoen mensen wonen tegenwoordig niet meer in het land waarin ze geboren zijn – twee keer zoveel als 30 jaar geleden. De meeste immigranten voegen zich bij mensen die ze kennen of die uit hun eigen streek komen. De meesten zijn onder de dertig als ze gaan emigreren en er zijn minstens zoveel vrouwen als mannen bij. Het zijn gewoonlijk niet de armsten van het land van herkomst. Een derde heeft een universitaire opleiding, maar velen beginnen onderaan in hun nieuwe land en doen werk dat in het Engels bekendstaat als *3D jobs*, de drie d's van *dirty*, *difficult* en *dangerous* ('smerig, moeilijk en gevaarlijk'), of ook wel *5D*, met de twee d's van *domestic* and *dull* erbij ('huishoudelijk' en 'saaï').

Vaak behelst de reis niet meer dan de grens oversteken. De grootste stroom immigranten gaat nog steeds over land: binnen de Europese Unie, van Mexico en Canada naar de Verenigde Staten en over de poreuze grenzen van Afrika. Sommigen maken een wereldreis over bekende, vaak oude koloniale, routes. Algerijnen gaan nog steeds naar Frankrijk, Kenianen naar Groot-Brittannië en Surinamers naar Nederland. Congolezen nemen het vliegtuig van Kinshasa naar Brussel. Ecuadorianen gaan nog steeds op Spaanse geruchten af dat er werk is in de fruitteelt van Spanje en Brazilianen komen nog steeds in Portugal terecht. Sommige dorpen in Punjab zijn leeggelopen doordat hele straten tegelijk naar Groot-Brittannië zijn geëmigreerd. De meeste werknemers in de ruim 8000 'Indiase' restaurants in Groot-Brittannië komen uit Jagannathpur in het departement Sylhet in het noordoosten van Bangladesh.

Sommige plaatsen zijn traditionele exporteurs van mensen. Er zijn op elk moment 8 miljoen Filippijnen werkzaam in het buitenland, meestal op schepen, en de vrouwen werken als verpleegsters en in de huishouding. Er zijn ook 8 miljoen Mexicanen ten noorden van de Rio Grande. Een zesde van de arbeidskrachten uit de rijkste staat van India, Kerala, gaat 's avonds in het buitenland naar bed – voor het merendeel op de bouwplaatsen van de Golfstaten. Op een doorsnee dag vertrekken er van de grootste luchthaven Cochin 21 vluchten naar

de Golf, en maar twee naar andere landen. Er zijn ook nieuwe bronnen van migratie. De Tajiks waren ooit thuisblijvers in het gebergte op de oude sovjetgrens tussen Afghanistan en China, maar nu werkt één op de vijf Tajiks in het buitenland, voornamelijk Rusland.

Sommigen vluchten voor overbevolking of vanwege achteruitgang van het milieu (zogenaamde milieuvluchtelingen). Soms is er sprake van een mengsel van vraag en aanbod, maar meestal zijn de mensen simpelweg op zoek naar een betere toekomst voor zichzelf en hun gezinnen. Het zijn economische emigranten.

Van de traditionele immigratielanden heeft de vs 38 miljoen recente immigranten, ofwel 13 procent van de bevolking, en waarschijnlijk nog veel meer illegalen. Singapore zou 40 procent kleiner zijn zonder immigranten en Australië en Nieuw-Zeeland 20 procent. Saudi-Arabië en de Golfstaten bieden samen werk aan 13 miljoen buitenlanders, de meesten afkomstig uit Zuid- en Oost-Azië. Viervijfde van de inwoners van Qatar zijn elders geboren. Het gevolg is dat er voor elke volwassen vrouw daar bijna drie volwassen mannen zijn.

Het hele Midden-Oosten is in beweging. Egypte herbergt zo'n 3 miljoen vluchtelingen van de burgeroorlogen in Somalië. Palestijnse en Irakese vluchtelingen vormen een derde van de bevolking in Jordanië. De Syrische diaspora wordt geschat op 20 miljoen en de Libanese op 15 miljoen – in beide gevallen meer mensen dan in het eigen land. Israël is uiteraard een land van immigranten en heeft voor veel vluchtelingen gezorgd doordat het grondgebied van het voormalige Palestina heeft geannexeerd. Na de Palestijnen in Gaza en op de West Bank te hebben afgezonderd bieden ze nu werk aan Roemeense bouwvakkers, Thaise landarbeiders en Filippijnse verpleegsters.

Een groot deel van die migraties zijn minder permanent dan vroeger. In de negentiende eeuw, de 'gouden eeuw' van de migratie, was een zeereis over de oceaan een enerverende en meestal eenmalige reis. Maar in het werelddorp van de eenentwintigste eeuw reizen zij die over de papieren beschikken vaak net zo makkelijk heen en weer als ambtenaren die uit Weybridge naar Londen of pr-medewerkers die van de Bronx naar Manhattan forenzen. Wat we zien is de opkomst van de transnationale burger zonder exclusieve loyaliteit aan een bepaald land. Het is een wereld van constant msn-en, e-mailen en skypen, van elektronisch geld overmaken en frequente vluchten naar huis.

Ik geef toe, het is een enigszins geïdealiseerd beeld van de migratie. Hier volgt een deel van de rest. Een aanzienlijke minderheid van de migranten worden tegen hun wil verplaatst, onder dwang, door afpersing of door grove misleiding. De meeste slachtoffers zijn jonge vrouwen die gedwongen worden in bars of in de prostitutie of in het huishouden te werken. In Saudi-Arabië wordt huispersoneel volgens Human Rights Watch soms 'bijna als slaven' behandeld.

De belangrijkste mensenhandelaren opereren vanuit Zuidoost-Azië en de voormalige Oostbloklanden. Misha Glenny beschrijft in zijn boek *McMafia* over de internationale misdaad een aantal geografisch bizarre routes. Een daarvan behelst jonge vrouwen die uit Transnistrië, een enclave in Moldavië die eenzijdig de onafhankelijkheid heeft uitgeroepen, via de Oekraïense stad Odessa en Moskou naar Egypte worden gelokt, om vervolgens over de grens naar Israël te worden gesmokkeld, waar ze in de bordelen van Tel Aviv terecht komen. Hij vond Macedonische en Bulgaarse vrouwen langs een Tsjechische 'weg van schaamte' naar de Duitse grens, waar mannen uit Beieren met hun euro's seks voor in de auto kwamen kopen. In de bars van Dubai vochten Russische prostituees met Chinese nieuwkomers. Hij ontdekte dat Moskou een van de belangrijkste bestemmingen is geworden voor West-Afrikaanse vrouwen. Maar ook dat de voormalige Sovjetunie een exporteur van prostituees is, met vrouwen uit Azerbeidjan die in de bordelen van New Delhi opduiken.

Binnen Azië tiert de vrouwenhandel welig. Thaise en Cambodjaanse moeders zijn berucht. Ze verkopen hun dochters aan bordeelhouders in de steden voor het genot van westerlingen. Maar er is ook een internationale handel in Vietnamese vrouwen en meisjes die naar China verkocht worden, waar ze aan het werk worden gezet als prostituee of de vrouw worden van volwassen 'kleine keizertjes'. Ze zijn veel goedkoper dan de Chinese bruiden en 'voor sommige arme Chinese gezinnen is het de enige manier om een vrouw voor hun zoon te vinden'.

Er is een grijs gebied tussen slavenarbeid, schuldbinding en een situatie waarin iemand, man of vrouw, geld heeft geleend om ergens te kunnen gaan werken. Vooral kinderen, wier arbeid wordt gebruikt als afbetaling voor een lening van hun ouders, zijn kwetsbaar. West-Afrikaanse kinderen die als 'chocoladeslaafjes' vanuit Niger naar Ivoorkust werden gestuurd om daar op de cacaoplantages te werken, is een berucht geval uit 2001 dat bekend werd toen een scheepslanding van ze in Benin aan de ketting werd gelegd.

Wat begint als een vrijwillig contract kan ontaarden in regelrechte slavernij als de schuld niet afbetaald kan worden. In 2009 verkondigde de Braziliaanse regering dat ze meer dan 4000 ‘slaven’ van verafgelegen landerijen en plantages in het Amazonegebied had bevrijd. Het bleek dat de meeste daarvan geronseld waren in het arme noordoosten van Brazilië, met de belofte van werk. Maar vervolgens werden ze onder bedreiging van wapens vastgehouden en moesten werken zonder betaling omdat ze volgens hun bazen hun schulden niet hadden afbetaald. Ze hadden geen idee hoe groot hun schuld was en of de dag wel ooit zou komen dat ze die afbetaald hadden. Hoe je het ook wilt noemen, dat is slavernij.

We moeten ons in de hele wereld veel meer inspannen om dergelijke mensenhandel tegen te gaan. Maar een acuut probleem, zeggen de migratie-experts, is dat verhalen over mensenhandelaren het beeld dat links-liberalen van de migratie als geheel hebben op een manier kleurt die schadelijk is voor de migranten die uit eigen vrije wil hun land verlaten. Er is een algemene linkse retoriek over migranten als zielige slachtoffers van dwang die de reis nooit zouden maken als ze wisten wat hun te wachten stond. Achter dat handgewring schuilt een even grote afkeer van migranten als van de doorsnee xenofob.

Hein de Haas van het *International Migration Institute* in Oxford veroordeelt ‘apocalyptische visioenen van een golf van wanhopige mensen op de vlucht voor armoede en oorlog in eigen land die het Europese El Dorado willen binnentreden’. Dat leidt ertoe dat organen zoals het *Office on Drugs and Crime* van de VN rapporteert dat de mensensmokkel ‘slechts een manier is geworden om sommige van de armste mensen in de wereld te beroven en te vermoorden’. In werkelijkheid heeft het mechanisme diepere wortels en is ook minder crimineel – en is veel meer een verschijnsel van de middenklasse, zegt de Haas.

Weinig migranten zijn ‘vluchtelingen’. En ze zijn ook niet de arme en berooide slachtoffers van boosaardige slangenkoppen. In het algemeen zijn het mensen die relatief beter af zijn en die een positieve keuze maken om het leven van henzelf en van hun gezinnen te verbeteren. Hun voornaamste probleem is de buitensporige inspanning die de gastlanden zich getroosten om hun komst te bemoeilijken – vaak onder het mom van bescherming van de immigranten zelf.

Zulke misleide ideeën zorgen voor een misleide politiek. De meeste politici in Europa denken dat de migranten worden gedre-

ven door extreme armoede, zodat als ze de economische ontwikkeling in arme landen stimuleren, de migranten thuis zullen blijven. In 2006 waarschuwde president Jacques Chirac in een toespraak op Quatorze Juillet dat 'als we Afrika niet ontwikkelen, de Afrikanen de wereld zullen overspoelen'. Twee jaar later, nadat een boot vol Afrikanen voor de kust van Almería was gezonken, zei de Spaanse premier José Luis Rodríguez Zapatero: 'Zolang de mensen wanhopig zijn en hun kinderen niet te eten kunnen geven, zullen ze proberen Europa te bereiken.'

De waarheid is omgekeerd. De meeste migranten van tegenwoordig zijn niet zozeer op de vlucht voor de armoede als wel op zoek naar welvaart. Ze zijn ambitieus. Ze komen uit landen met gemiddelde inkomens als Mexico en de Filippijnen, Marokko en China. Dat is een cruciaal verschil, zegt de Haas. Economische ontwikkeling in arme landen stimuleert vaak de migratie, omdat die hogere verwachtingen wekt en onderwijs verschaft en de mensen meer initiatief geeft om in actie te komen. En dat is precies wat velen van hen doen.

Een andere mythe is dat migranten hun eigen land schade toebrengen door te vertrekken. In werkelijkheid, zegt Stephen Castles, directeur van het *International Migration Institute*, is migratie een normaal en misschien wel essentieel onderdeel van de ontwikkeling van de meeste landen. Ten eerste sturen de migranten geld naar huis – ongeveer 280 miljard dollar per jaar, volgens de Wereld Bank. De Indiase families ontvangen per jaar 30 miljard dollar en de Filipijnse 19 miljard.

Dat is dan nog maar het geld dat via formele kanalen, via Western Union of reisbureaus, binnenkomt. Maar andere kanalen zouden weleens evenveel kunnen bijdragen, zoals gedeelde bankrekeningen, creditcards en geldautomaten, plus het informele koeriersstelsel dat in Azië bekendstaat als *Hundi*. Brenda Yeoh van de Nationale Universiteit van Sjanghai, zegt dat *Hundiwalas*, vaak lokale vertrouwenspersonen, 'contant geld innen van migranten, waarmee ze goederen kopen zoals elektronische apparaten, naar huis terugkeren met de goederen, die op de lokale markt verkopen, vervolgens het geld aan de families overhandigen en de winst in eigen zak steken.'

In de afgelopen jaren was voor veel landen de geldstroom van de migranten de belangrijkste bron van deviezen. Tajik bouwvakkers in Rusland nemen maar liefst 45 procent van het bruto nationaal product van hun land voor hun rekening. Acht procent van de bevolking van Moldavië, het armste land van Europa, werkt in het buitenland,

veelal in het huishouden in Italië en in de bouw in Moskou. De helft van de Moldavische gezinnen krijgt geld van ze thuisgestuurd en ze dragen 38 procent bij aan het bruto nationaal product. Tonga, Lesotho, Libanon, Honduras, Jordanië, Haiti en Jamaica verkrijgen allemaal meer dan een vijfde van hun inkomsten op deze manier. In sommige dorpen van Bangladesh komt 80 procent van het inkomen uit het buitenland.

Ontwikkelingshulp van regeringen komt maar al te vaak terecht op een Zwitserse privé-bankrekening of verdwijnt in de bureaucratie. Maar dit geld gaat rechtstreeks naar de mensen en naar de lokale economieën. Het wordt besteed aan nieuwe huizen, leerboeken, doorspoel-wc's, moskeeën en bruidsschatten, of geïnvesteerd in kleine ondernemingen en de plaatselijke handel.

Er zijn er die betogen dat hoeveel geld er ook via die diaspora's terugstroomt, het verlies aan vaardigheden en de energie van de beste en slimste mensen die landen uiteindelijk fataal zal worden. Jawel, veel verpleegsters, dokters en andere hooggeschoolden die een dure opleiding hebben gekregen zien ze nooit meer terug. Maar er zijn ook veel migranten die uiteindelijk wel teruggaan en een wereld van ervaring en kennis meenemen. India doet op dit moment heel erg zijn voordeel met die omgekeerde migratie. Op een bepaald moment waren 25 van de 45 ministers in de Taiwanese regering opgeleid aan buitenlandse universiteiten, zegt Ronald Skeldon van het *Centre for Migration Research* aan de Universiteit van Sussex.

Maar de migranten die nooit terugkeren geven toch het goede voorbeeld. Ze laten zien wat de waarde is van een opleiding en van initiatief tonen, en dat zal veel achterblijvers motiveren. De Filippijnen, bijvoorbeeld, zijn het land dat de meeste verpleegsters levert. Ziekenhuizen en verpleegtehuizen in tientallen landen zouden zonder hen niet kunnen functioneren. Maar daarom is verpleegster een bijzonder gewild beroep in het land. En in de praktijk emigreren de meeste verpleegsters niet voorgoed. Het gevolg is dat de Filippijnen zowel veel verpleegsters in het buitenland hebben als in eigen land, meer per hoofd van de bevolking dan bijvoorbeeld Oostenrijk.

Er zullen wel arme landen zijn die de potentiële voordelen van een migrantengemeenschap versmaden. Maar die zijn er dan waarschijnlijk zo slecht aan toe dat we ons meer om het welzijn van de mensen binnen en buiten dat land moeten bekommeren dan om de invloed van de migratie op de binnenlandse toestand. Het punt is, zegt Lant Pritchett, een voorstander van de vrije markt die als eco-

noom verbonden is aan Harvard, dat ze er in het algemeen wel bij varen – zeker als je ze vergelijkt met hoe ze er anders voor zouden staan. ‘Twee van de vijf levende Mexicanen die aan de armoede zijn ontsnapt deden dat door uit Mexico weg te gaan. Voor Haïtianen is dat vier op de vijf.

Pritchett berekende het aandeel van de diaspora in de welvaart van landen. Hij vond dat de Cubanen, de Libanezen, de Somali's en de Fijianen 30 procent beter af zijn. De Haïtianen en de inwoners van de Marshall Eilanden zijn 40 procent welvarender. De Liberianen 50 procent. De Albanezen 60 procent. Jamaicanen 80 procent. Samoanen 90 procent. En de Guyanen, met 100 procent, verdubbelen hun BNP ermee. En voor veel disfunctionele staten is massamigratie de beste manier om hun inwoners welvarender te maken.

Waarom gebeurt het dan niet méér? In de praktijk vinden de meeste ontwikkelingslanden het wel best dat hun inwoners een beter bestaan in het buitenland zoeken. De restricties komen merendeels van de rijkere gastlanden. Pritchett noemt die beperkingen een erger discriminatie van de armen dan de handelsbeperkingen of de banken of structurele aanpassingen of rassen- en seksdiscriminatie – of welk gebruikelijk stokpaardje van links dan ook. De grenscontroles vormen de nieuwe apartheid van de geglobaliseerde wereldeconomie. Waar het voor hem, als vrije-markteconoom, op neer komt is dat als kapitaal vrij mag stromen in de wereld, de mensen dat ook moeten kunnen.

Ik ben het niet vaak met vrije-markteconomen eens, zelfs niet als ze van zichzelf zeggen dat ze ‘gepassioneerde vrijdenkers’ zijn. Dus ik ging Pritchett opzoeken in zijn kleine kantoortje van de *John F. Kennedy School of Government* op de campus van Harvard. Pritchett zegt dat hij jaren bij de Wereld Bank heeft gewerkt en de gevolgen heeft gezien van die nieuwe apartheid. Dat een Vietnamese arbeidster negen keer zoveel koopkracht zou hebben als ze hetzelfde werk deed in Japan. Dat een Keniaan zeven keer beter af zou zijn in Groot-Brittannië. Dat arbeiders uit Tonga vier keer zoveel verdienen in Nieuw-Zeeland en Mexicanen zeven keer zoveel in de Verenigde Staten.

‘Bouwvakkers in de Golfstaten hebben in de afgelopen tijd meer gedaan voor de welvaart van gewone Bangladeshi dan wat ook.’ Soms, geeft hij toe, is het verlies van geschoolde arbeiders schadelijk voor het thuisland. ‘Maar dat gaat in het algemeen alleen op voor de topmensen die vertrekken, de slimste en de hoogstopgeleide. En dat

zijn uitgerekend de mensen die de westerse landen het liefst hebben. Dus aan die argumentatie zit een luchtje.'

Het is een vernietigende analyse. De nieuwe internationale apartheid zou een schande moeten zijn voor het linkse geweten. Maar op de een of andere manier voelen we ons niet aangesproken. We verzinnen allerlei uitvluchten om te rechtvaardigen dat de grenzen, jammer genoeg, gesloten moeten blijven. We doen net of zelfs de mensen die het meest staan te springen om te emigreren slachtoffers zijn die er beter aan zouden doen om thuis te blijven. Dus verbieden we de komst van mensen naar rijke landen waar ze voor een fatsoenlijk loon zouden kunnen werken en gaan we het werk in plaats daarvan 'outsourcen' naar landen waar hongerlonen worden betaald – zoals Vietnam en Kenia.

Maar sommig werk valt niet te 'outsourcen'. Druiven plukken in Californië, bijvoorbeeld, of wc's schoonmaken in Engeland en hotelkamers in Italië, oppassen in Washington en het libido strelen van mannen in Tel Aviv en Toronto, in Stockholm en Sydney. Dus laten we migranten dat werk doen op korte-termijncontracten of, en dat is het gemene, als illegalen – gecriminaliseerde arbeiders zonder rechten van wie je je op elk gewenst moment gemakkelijk kunt ontdoen.

Dat is niet alleen inhumanaan maar ook contraproductief. En er zit een ironisch staartje aan. Barrières opwerpen tegen immigranten heeft vaak tot gevolg dat áls mensen er eenmaal in zijn geslaagd de grens over te komen (wat meestal het geval is), ze nooit meer terugkeren. Neem de beruchtste grens tussen Mexico en de vs. In het verleden ging de helft van de Mexicanen die in de Verenigde Staten gingen werken binnen een jaar weer naar huis. Sommigen bleven heen en weer pendelen. Het waren forenzen. Nu gaat van de naar schatting 13 miljoen illegale Mexicanen in de vs minder dan een kwart binnen een jaar weer terug naar huis. Ze kunnen zich noch het honorarium voor de smokkelaars veroorloven, noch het risico dat ze daarna het land niet meer in kunnen.

En omdat ze niet meer naar huis kunnen om hun vrouw te bezoeken, betalen steeds meer immigranten geld aan smokkelaars om ook hun vrouw en kinderen de grens over te helpen. In 2007 werden zo'n 35.000 Mexicaanse kinderen gedeporteerd die geprobeerd hadden de grens over te komen, de helft zonder begeleiding. Er zullen er veel meer doorheen gekomen zijn.

De strenge controle aan de Amerikaanse grens heeft tot gevolg gehad dat steeds meer mensen de oversteek wagen op afgelegen

plaatsen in woestijnen. Het nationale natuurreserveaat Buenos Aires in Arizona wordt 'geleidelijk aan vernietigd door Mexicanen die over de paden met een totale lengte van 2000 kilometer en over ruim 300 kilometer illegale wegen trekken' op weg naar Tucson, zegt Charles Bowden, een schrijver uit Arizona. Maar sinds de invoering van een nieuwe strenge grensbewaking is het dodental aan de grens verdriedvoudigd, tot 500 per jaar. Intussen is het percentage aspirant immigranten die gesnapt worden gedaald van 30 naar 5 procent. Wat voor zin heeft dat? De barse prikkeldraadversperringen, de zwaar bewapende grenspolitie en de helikopters met zoeklichten dienen misschien een politiek doel, maar verder niet veel. De doden zijn de slachtoffers van de hypocrisie in het noorden.

20 OP DRIFT IN AZIË

Ik ontmoette Bridget in het winkelcentrum Lucky Plaza in Singapore, in Orchard Road. Orchard Road is een geliefde plek voor toeristen. Maar als je met de lift langs de blitse winkels vol elektronica en merkklere naar de bovenste verdiepingen van het winkelcentrum zoekt kom je in een heel andere wereld terecht. Eerst kwam ik voorbij het café OK KA LANG. Een troep meisjes in minirokjes stooft naar buiten met een uitnodigend *Hi!*, zoals bij miljoenen cafés met animeermeisjes in heel Zuidoost-Azië. Het was halverwege de middag, doe me een lol, zeg. Maar voorbij de cafés en hun gore gedoe is het winkelcentrum de plaats waar de meisjes die in de toeristenhotels werken rondhangen. Er zijn Filippijnse en Indonesische cafés, pakketsservices, agentschappen om geld over te maken, kappers en goedkope juweliers.

Ik vond het kantoor van de *Humanitarian Organization for Migration Economics* (HOME) dat tegelijk fungeert als 'specialistisch agentschap voor Filippijns en Indonesisch huispersoneel' en als informatiepunt voor buitenlandse werknemers. Bridget stond buiten de annonces in de etalage te lezen. Ze kwam van het eiland Luzon in de Filippijnen, en ze was een van de ongeveer kwart miljoen Filippijnse dienstmeisjes en verpleegsters in Singapore. Ze was al twee jaar in Singapore, waar ze in het huishouden werkte en voor het kind zorgde van een werkend echtpaar. Nu zocht ze de annonces af voor een baantje in Europa of Noord-Amerika.

In Singapore heeft een op de zeven huishoudens een dienstmeid of een au-pair, en een op de vier werknemers is een migrant. De meeste komen van de Filippijnen. Waarom de Filippijnen? In Singapore is er een wettelijk verbod op dienstmeisjes uit China. Ze 'lijken te veel op ons, ze zijn te veel deel van ons. Ze kunnen er met onze echtgenoten vandoor gaan,' zei een werkgeefster tegen me. 'Thaise vrouwen zijn te sexy. Indonesische en Burmese vrouwen zijn gewild, maar die spreken veelal geen Engels. Er zijn ook Sri-Lankezen en

Bangladeshi, maar de Filippijnsen hebben meestal Engels als eerste taal. Ze zijn perfect. Ze hebben vaak zelfs een universitaire opleiding, dus zijn het goede gouvernantes voor onze kinderen.'

Met al die talenten streven de Filippijnse dienstmeiden vaak naar meer. Er scheen vraag te over te zijn. '200 huishoudelijke hulpen gevraagd met onmiddellijke ingang in Abu Dhabi; 1000 dollar per maand,' luidde een advertentie in de etalage van HOME. 'Met onmiddellijke ingang verpleegsters gevraagd voor VS, UK en Australië,' luidde een andere. Bridget wilde het liefst een betrekking in Engeland. Met het minimumloon kon ze in Londen in 17 uur verdienen wat ze in Singapore in een maand verdiende. De bemiddelingsbureaus in Lucky Plaza regelen de vliegtickets, de visa, de werkvergunningen en al het andere papierwerk dat ze nodig hebben om op het vliegtuig naar Heathrow te stappen.

Er zijn veel mythen rondom de Filippijnse dienstmeid, zegt Brenda Yeah van de Nationale Universiteit van Singapore. Ze wordt beurtelings gezien 'als een slachtoffer van dwangarbeid en misbruik, als een hedendaagse heldin wier arbeid in den vreemde de Filippijnse economie overeind houdt, als een gedweë dienstmaagd, als een potentieel promiscue "andere" vrouw in het gezin, als uitzendkracht, of als een plichtsgetrouwe dochter of opofferingsgezinde moeder.'

Ze worden slecht behandeld, zegt John Gee, voorzitter van een NGO met hoofdkantoor in Singapore die zichzelf *Transient Workers Count Too* noemt ('Tijdelijke werkkrachten tellen ook'). 'Rond de helft van de mensen die hier in het huishouden werken krijgen geen vrij gedurende hun tweejarig contract. De mensen hier zijn ook erg paternalistisch. De werkgevers denken dat dienstmeiden in hun vrije tijd in slecht gezelschap terecht komen en zwanger worden. Zij die dat vinden laten hun kinderen vaak vrijer dan hun dienstmeiden.' HOME runt een blijf-van-mijn-lijfhuis voor dienstmeiden die op de vlucht zijn voor verkrachting en lichamelijk geweld. Er zitten vaak wel 100 vrouwen. Toen ik in Singapore was hing het huis sluiting boven het hoofd omdat de burens hadden geklaagd dat het de 'ambiance' in hun wijk aantastte. Maar de meeste dienstmeiden schikken zich in hun lot, strijken het geld op en gaan ooit weer naar huis.

Filippijnse dienstmeiden zijn wereldbekend. Maar ze zijn slechts een onderdeel van de transnationale migratiewegen die de demografische kaart van Oost-Azië, de regio in de wereld die het meest op drift is, opnieuw inkleuren. De mensen hier steken nog gemakkelijker de grens over dan de gemiddelde burger in de Europese Unie. Voor

werk en vertier, voor seks en om te winkelen, te flaneren of te golfen, of gewoon voor de lol. De vrouwen zijn minstens zo mobiel als de mannen. Bijna tweederde van de Filippino's die in het buitenland werken zijn vrouwen. In de hele regio voelen de vrouwen steeds minder voor de traditionele, knellende familiebanden. Ze trouwen niet meer en de gevolgen daarvan reiken veel verder dan het huwelijks- en kraambed.

Ten eerste groeit het aantal Aziatische mannen die zich ongelukkig voelen. Ze slagen er niet in het type economisch, sociaal en seksueel onderworpen vrouw te vinden dat ze nog steeds in groten getale willen. In Zuid-Korea wordt dit effect op de mannen nog verergerd door de epidemie van seksespecifieke abortussen in de jaren 1980, die maakt dat ze nu een gebrek hebben aan volwassen vrouwelijk gezelschap. Minder huwbare mannen hebben een groot probleem. In Japan slaagt meer dan een vijfde van de mannen met alleen middelbare school er niet in om een echtgenote te vinden, terwijl dat maar 6 procent is voor de vrouwen met hetzelfde opleidingspeil.

Sommige mannen geven de jacht naar een huwelijkspartner op. Waarom zou je een vrouw nemen als je kunt schranzen in de cafetaria, als het huishoudelijk werk in je vrijgezellenflat door apparaten wordt gedaan en er allerlei soorten commerciële seksdiensten zijn? Maar anderen, vooral mannen in de rijkere landen, zoals Japan, Zuid-Korea en Singapore, volgen het voorbeeld van de vrouwen en stappen op de 747's naar het buitenland, waar ze op zoek gaan naar de vrouwen die ze thuis niet kunnen vinden.

Dit is geen marginale activiteit van een paar 'losers', nee, het is regel. Een kwart van de Zuid-Koreaanse mannen trouwt tegenwoordig met een buitenlandse vrouw. Etnisch Koreaanse vrouwen uit China zijn favoriet, maar ook Vietnamese meisjes. Veel mannen gaan op bruidenjacht in Vietnam, maar ze behandelen hun vrouwen vaak weinig beter dan slaven – iets wat recentelijk zowel in Korea als in Vietnam tot een schandaal leidde. Ook een op de vijf Taiwanese mannen haalt tegenwoordig een vrouw van het vasteland, terwijl andere trouwen met Cambodjaanse, Indonesische en Vietnamese vrouwen.

De mannen in Hong Kong zoeken eveneens soelaas buiten hun territorium. De Hongkongse blogger Kent Ewing vat het samen: 'De Hongkongse mannen geven de voorkeur aan vrouwen van het vasteland, omdat die meer voldoen aan de traditionele huwelijksnormen van onderdanigheid. De Hongkongse vrouwen zijn veel beter opgeleid en onafhankelijker dan hun tegenhangers van het vasteland, en

ze laten zich niet door patriarchale echtgenoten rondcommanderen.' Een aantal demografen in Hong Kong beschouwt de bruiden van het vasteland als een uitweg uit het steeds lagere geboortecijfer van de stad. Het vruchtbaarheidscijfer van geboren Hongkongse vrouwen ligt onder de één. Van de 65.000 baby's die in 2006 in Hong Kong werden geboren, had bijna de helft moeders die op het vasteland waren geboren. Ook veel Singaporese mannen gaan naar het buitenland om een echtgenote te zoeken. We zouden tekortschieten als we niet vermeldden dat de Singaporees Gavin Jones, een van de meest vooraanstaande experts op dit gebied, zelf met een jonge Indonesische is getrouwd.

Het zijn niet alleen de jonge mannen die naar het buitenland trekken op zoek naar een vrouw. Als ongetrouwde mannen in de rijkere Aziatische landen met pensioen gaan, zoeken ze een vrouw in een land waar ze comfortabel kunnen leven, zoals Vietnam of Indonesië. Wee de mannen, dus, die in de armere Aziatische landen klem zitten tussen vrouwen die in het buitenland gaan werken en rijke buitenlanders die de overgebleven bruiden komen wegkapen. Op het Chinese vasteland mogen de 'kleine keizertjes' dan wel door hun moeders vertroeteld zijn, maar eenmaal volwassen worden ze geconfronteerd met wat Nicholas Eberstadt heeft genoemd 'een steeds hardere, en misschien wel wanhopige, concurrentiestrijd om de schaarse bruiden van het land'.

Die transnationale Aziatische mannenvlucht draait niet alleen om seks, of zelfs maar om de kookkunst en huishoudelijke kwaliteiten van een goede vrouw. Al jarenlang vliegen Japanners die aardig in de slappe was zitten zuidwaarts om te zonnen, net zoals hun Noord-Europese lotgenoten naar Spanje en Italië gaan. Kuala Lumpur had een tijdje een advertentiecampagne met de leuze 'Maleisië Mijn Tweede Thuis' om ze te lokken. Vooral het eiland Penang is populair. In sommige delen van Thailand zitten hele dorpen op het platteland vol met Japanse gepensioneerden. Het land biedt zichzelf aan als een centrum voor internationale gezondheidszorg, met bejaarde Japanners als favoriete cliënten. De Japanse regering stelde een keer voor om een hele stad in Australië te bouwen voor zijn uitgevlogen vogels.

Wat Japanse mannen het liefst doen is golfen. Na de Amerikanen zijn zij de fanatiekste golfers. Maar Japan is gewoon te dichtbevolkt om aan de vraag naar banen van 18 holes te voldoen. De clubs hebben lange wachtlijsten en rekenen hoge contributies. Dus vliegen gesalarieerde mannen in het weekend naar het buitenland om een

paar rondes te slaan op een van de honderden nieuwe golfbanen van Thailand, Maleisië, Vietnam, Cambodja en Indonesië. Sommigen besluiten uiteindelijk dat ze net zo goed kunnen blijven.

Oost-Azië is bezig een wereldcentrum te worden van zon, zand, golf en vrouwen. Nu de geneugten van de Middellandse Zee verbleken, nemen steeds meer Duitsers, Britten en Scandinaviërs deel aan het feest. Het sekstoerisme is allang een pijler van de Thaise economie, met hele wijken in Bangkok, zoals Patpong, waar weinig anders in omgaat. Voor een deel is het een gore bedoening, voor een ander deel is het barbaars en obscene, met kinderen die voor seksuele diensten worden verkocht. Steeds meer echter komen de mannen niet alleen voor de seks, maar ook om een partner te vinden en te trouwen.

De Britse ambassade in Bangkok vertelde in 2008 aan een journalist van de *Observer* dat van de 800.000 Britse toeristen per jaar in Thailand er 40.000 komen om te trouwen. Niet altijd gaat het goed. De diplomaten vertelden hoe een gepensioneerde technicus van de Fordfabriek in Dagenham, Engeland, werd doodgeslagen door zijn vrouw, een 42-jarig ex-animeermeisje, en haar vriend. Ze woonden samen in een huis naast een rijstveld in het afgelegen regenwoud van Noordoost-Thailand.

Wat de risico's ook zijn, Oost- en Zuidoost-Azië zijn de nieuwe hotspots van de internationale migratie in de eenentwintigste eeuw. En het gebied heeft een illustere voorganger: de Verenigde Staten.

21 GODS EIGEN SMELTKROES

De Verenigde Staten van Amerika zijn een land van immigranten. Dat vergeten Amerikanen soms. Maar voor een Europeaan die het land bezoekt is het overduidelijk. De mensen in de Oude Wereld zijn gewend aan een minderheid van immigranten, tegenover een dominante 'inheemse' bevolking, die eeuwenlang bloed heeft vergoten en zijn doden heeft begraven in dezelfde aarde. Vandaar de fascinatie wanneer ze in een land komen waar, buiten de gedoogde aanwezigheid van een handvol verspreide indianen, de hele bevolking maar een paar generaties oud is. Ik hou van de Nieuwe Wereld. Amerika heeft nog steeds iets van de pionier en het 'Wilde Westen', van de zuidelijke plantages en de noordelijke jagers. Dat heeft zijn schaduwkanten – wapenbezit in de steden, bijvoorbeeld – maar het is ook inspirerend. Niets is onmogelijk in Amerika, omdat tot dusver alles mogelijk is gebleken. Het cynisme heeft er nog geen wortel geschoten. Amerika is nog steeds het grootste en meest geslaagde ontwikkelingsland. Het is een geweldig uithangbord voor de voordelen van migratie en een klap in het gezicht van de xenofoben, de raciale puristen, de culturele imperialisten en de etnische zuiveraars van de wereld.

Aan het eind van de negentiende eeuw, de gouden eeuw van de migratie, trokken Portugese walvisvaarders naar Rhode Island, Chinese 'koelies' naar San Francisco en Japanse mijnwerkers naar Seattle. Maar voor de meesten betekende Amerikaan worden dat ze eerst naar Ellis Island moesten, dat in de monding van de rivier de Hudson ligt. Het eiland, dat in de Hollandse tijd werd gebruikt als picknickplaats en in de Engelse tijd als executieplaats voor piraten, toen het Gibbet Island heette, was van 1892 tot 1954 de voornaamste aankomstplek voor immigranten. Meer dan 100 miljoen Amerikanen stammen af van de 12 miljoen die door deze verwerkingsfabriek van immigranten passeerden. Nu is het een museum, het meest representatieve museum van Amerika, in een stad die hard op weg is een themapark te worden van de twintigste eeuw, de eeuw van Amerika.

Amerika, zoals het museum verkondigt, is 'een multi-etnische samenleving die zijn weerga in de geschiedenis niet kent'. Vraag aan Amerikanen wat hun afkomst is, zoals ze bij volkstellingen doen, en bijna 1 miljoen antwoordt Afrikaans, 180.000 zeggen Braziliaans, 1,2 miljoen Cubaans, 3 miljoen Nederlands, 19 miljoen Engels, 6 miljoen Frans, 33 miljoen Duits, 600.000 Haïtiaans, 20 miljoen Iers, 800.000 Japans, 1 miljoen Koreaans, 300.000 Libanees, 20 miljoen Mexicaans, 3 Miljoen Noors, 6 miljoen Pools, 2 miljoen Russisch, 600.000 Salvadoriaans, 120.000 Turks, 600.000 Oekraïens, 1,1 miljoen Vietnamees, 1,7 miljoen West-Indisch, 300.000 Joegoslavisch, met hier en daar een Zairees. En daarnaast zijn er nog 35 miljoen die zich Afro-Amerikaan noemen, 2,4 miljoen die zich Amerikaans-Indiaan noemen en 10 miljoen die zich 'Aziat' noemen, enzovoort.

In de zeventiende eeuw bestonden de immigranten in meerderheid uit blanke contractarbeiders, de zogenaamde 'blanke slavenhandel'. Pas na 1700 waren het merendeels neger-slaven. In totaal zo'n 12 miljoen werden geketend aangevoerd, merendeels door Engelse handelaren, ten behoeve van de minderheid van blanke kolonisten. Een nog groter aantal stierf onderweg. (Het blijkt nu dat de Ierse grootgrondbezitters in Skibbereen ten tijde van de hongersnood, de familie Freke, die later de titel baron van Carbery verwierf, slaven-schepen naar Amerika hadden lopen met de Engelse plaats Bristol als thuishaven.)

In de negentiende eeuw kreeg Amerika een instroom van miljoenen Angelsaksen en Duitsers, Ieren die na de uitbraak van de aardappelziekte op 'hongersnoodschepen' kwamen en Scandinaviërs die op de vlucht waren voor de armoede en de hongersnood in hun landen. Maar de grootste instroom kwam met de komst van de stoomschepen die een lijndienst gingen onderhouden. In de jaren 1880 en 1890 kwamen de Noord-Europeanen in groten getale, en na 1900 kregen ze gezelschap van de Oost- en Zuid-Europeanen. 'Amerika is Gods eigen smeltkroes,' schreef de Russisch-joodse toneelschrijver Israel Zangwill in zijn toneelstuk *The Melting Pot* ('De smeltkroes') dat in 1909 in première ging. De immigratie bereikte in 1907 een piek met 1.285.349 immigranten. Alles bij elkaar kwamen 26 miljoen mensen naar Amerika, de meesten via Ellis Island, voordat de Eerste Wereldoorlog praktisch een einde maakte aan de toestroom. Deze enorme toevloed van mensen uit Europa naar Amerika van een eeuw geleden is nog steeds de grootste en snelste internationale migratie in de hele geschiedenis van de wereld.

De reizen waren zwaar. Het duurde veertien dagen om de Atlantische Oceaan over te steken in de afgeladen stoomschepen die uit Liverpool en Napels, Hamburg en Göteborg, Cherbourg en Riga, Antwerpen en Palermo vertrokken. Het waren in de meeste gevallen definitieve overtochten. In de haven van Liverpool namen de emigranten een lang opgerold touw mee aan boord dat aan het uiteinde werd vastgehouden door een familielid of een andere dierbare op de kade. Als het schip uitvoer, rolden de honderden touwen af tot de eindjes in de lucht zweefden.

Na aankomst kochten de migranten die niet in New York bleven kaartjes voor het nieuwste vervoermiddel: de trein. De spoorwegmaatschappijen verkochten niet alleen kaartjes, maar ook land langs de spoorwegen. De concurrentie om kolonisten was hevig. Nebraska maakte reclame voor 'het beste land in het westen met de ruimhartigste kredietverlening'. Californië pochte dat het 'de hoorn des overvloeds van de wereld was ... met ruimte voor miljoenen immigranten ... zonder orkanen of wervelstormen'. En toen het beste land op begon te raken, kwamen de mensen voor de banen. De mannen werkten in de zware industrie en in de bouw, de vrouwen in naaiateliers en in de huishouding. Scandinaviërs gingen naar Minnesota en Italianen naar New York City. De Slaven gingen in de staalindustrie werken, de Finnen in de houtkapperij en veel Engelsen doken de mijnen in.

De Amerikanen waren open en gastvrij. Ze waren zelf per slot van rekening immigranten. Nou ja, gastvrij tot op zekere hoogte. Hoop kon van het ene op het andere moment in angst verkeren en naast de matten met WELKOM waren er de bordjes GA WEG. De Afrikaans-Amerikanen wisten al heel lang dat de open en vrije mentaliteit van de blanke Noord-Europeanen zijn grenzen kende. De Chinezen waren de eerste ongewenste nieuwkomers. Zo'n 25.000 hadden in de jaren 1840 de lange reis gemaakt van de hongersnoodgebieden in Guangdong naar het Californië van de goudkoorts. Ze noemden Californië 'Goudberg', ze dreven wasserijen, openden de eerste Chinese restaurants buiten Azië en leverden later de arbeiders voor de bouw van de spoorwegen in het hele land.

Maar vrijwel meteen na hun aankomst werden de Chinezen aangevallen, bij elkaar gedreven en het land uitgezet. In 1862 nam de nieuwe gouverneur van Californië, Leland Stanford, in zijn inaugurele rede de tijd om op te roepen tot de uitzetting van 'het uitschof' van Azië. (Maar toen zijn vrouw later een levensbedreigende longziekte kreeg, riep hij wel de hulp in van een Chinese arts om haar te gene-

zen.) In 1882 waren er ongeveer 300.000 Chinezen in de vs. Maar de spoorwegen waren grotendeels voltooid en het land raakte in een recessie. Daarop nam het Congres de zogenaamde *Chinese Exclusion Act* aan, de ‘Chinese Uitsluitingswet’, en kwamen er pogroms tegen het ‘gele gevaar’. Sommige Chinezen gingen terug en de rest kroop bij elkaar in de Chinatowns.

Het verzet tegen nieuwkomers richtte zich vervolgens op Zuid- en Oost-Europeanen toen na de Russische Revolutie van 1917 de vrees ontstond dat de bolsjewieken de jonge arbeidersbeweging van Amerika zouden infiltreren. De werkgevers maakten gebruik van de angst voor vreemdelingen. Dat was de tijd dat de ‘wetenschap’ van de eugenetica aansloeg. De *Immigration Restriction League* (‘Bond voor Beperving van Immigratie’), in 1894 door studenten van Harvard opgericht, beweerde dat wetenschappelijk ‘bewezen’ was dat Zuid- en Oost-Europeanen inferieur waren. De eugeneticus Madison Grant was vice-voorzitter van die bond. Algauw begon men immigranten op Ellis Island te testen op hun IQ en te controleren of ze wel konden lezen en schrijven. Maar als die inferieure rassen de onbeschaamdheid hadden om te slagen voor de tests, dan was er altijd nog de *Quota Act* van 1921, die maximale aantallen voor bepaalde nationaliteiten vaststelde.

Angelsaksen, Scandinaviërs en Duitsers waren welkom, andere Europeanen in veel mindere mate, en Afrikanen en Aziaten werden vrijwel volledig geweerd. Hispanics werden aanvankelijk toegelaten om in het zuiden op het land te werken, waarna ze tijdens de depressie weer over de grens werden gezet. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden ze opnieuw geronseld, en weer de grens over gezet toen de Koreaanse oorlog voorbij was. Pas in 1965 werden de quota opgeheven, en sindsdien zijn de Aziaten, de Latijns-Amerikanen en de Afrikanen in de meerderheid onder de immigranten.

Maar terug naar de Gouden Eeuw van de migratie en naar New York City. Ik ging naar het Tenement Museum in de Lower East Side. Het gebouw van vijf verdiepingen in Orchard Street 97 dateert uit 1863. Het is een typische plek waar de meeste immigranten in New York terecht kwamen. Het had twintig ‘gezinseenheden’, elk van 30 vierkante meter met een slaapkamer, een keuken en een zitkamer, plus souterrains en de wc’s en de waterkranen buiten aan de achterkant. In de 70 jaar daarna woonden er 7000 mensen uit 20 verschillende landen. Onder de eerste huurders waren een acteur, een sigarenmaker, een

houder van een schiettent, een kleermaker, een musicus en een marskramer. In het begin stond dit deel van de Lower East Side bekend als *Little Germany*. Rond de eeuwwisseling vormden Oost-Europese joden er de meerderheid. *Jewtown*, zoals het nu genoemd werd, was naar verluidt de dichtstbevolkte plek op aarde, met wel 2500 mensen per hectare (ofwel ongeveer vier vierkante meter per persoon). Besmettelijke ziekten zoals pokken en tbc (plaatselijk bekend als 'de joodse ziekte') kostten de helft van de kinderen het leven.

Maar het was een mierennest van commerciële activiteit. Die overvolle huizen waren tevens naaiateliers. De New-Yorkers maakten destijds de helft van alle Amerikaanse kleren, de meeste binnen een straal van ongeveer anderhalve kilometer rondom Orchard Street. De Amerikaanse term voor die ateliers, *sweatshops*, letterlijk 'zweetwerkplaatsen', was een bedenksel van plaatselijke maatschappelijk werkers. Toen ik naar de Lower East Side ging, nam ik een boek mee, *How the Other Half Lives* ('Hoe de andere helft leeft'), dat in 1890 werd uitgegeven door de activist en fotojournalist Jacob Riis. Riis schrijft hoe hij een woonkazerne binnen ging in Ludlow Street. 'Twee donkere trappen op, drie, vier waar het steeds weer naar kool, uien of gebakken vis ruikt, op elke verdieping snorrende naaimachines achter de dichte deuren.' In het gebouw woonden 36 gezinnen met 58 baby's en 38 kinderen van boven de vijf – en er heerste pokken.

Er waren altijd genoeg mensen om in de sweatshops te werken, zei Riis. Ze werkten haast voor niets. 'Ze komen met scheepsladingen aan uit de havens van Duitsland, hunkerend naar werk. Elke nieuwe vervolging van Russische of Poolse joden in hun thuisland drijft weer een horde hier naartoe. De vloek van het fanatisme en de domheid reikt over de halve wereld en plant zijn bittere zaad in de vruchtbare bodem van de woonkazernes in de East Side.'

In 1890 woonden Harris en Jennie Levin in een van de wooneenheden op het adres Orchard Street 97. Ze waren joden uit Plansk, vlak bij Warschau, die op hun huwelijksreis de oceaan waren overgestoken. Harris was een *sweater*, een toeleverancier, die drie mensen aan het werk had in zijn woning, voor 60 uur of meer in de week. Ze maakten jurken uit lappen stof voor 75 cent het stuk. Het naaien en het afwerken werd in de zitkamer gedaan en het strijken in de keuken, waarbij gebruik werd gemaakt van gloeiende kolen uit de kachel. De kleine kinderen van Harris en Jennie – achtereenvolgens Pauline, Herman, Max, Eva en Fay – lagen vaak vlakbij in een ledikantje. Na een paar jaar verhuisden de Levins naar Queens, waar ze hun bedrijf

voortzetten. Hun nakomelingen hielpen met de restauratie van de wooneenheid die hen en hun wereld vereeuwigd. In Israël wonen nu meer joden dan in Amerika, maar New York heeft nog steeds de grootste populatie joden van alle steden in de wereld.

In de twintigste eeuw gingen zo'n 36 miljoen legale emigranten naar de vs. Voeg daar de illegale aan toe en je komt uit op ongeveer 50 miljoen. Slechts 12 miljoen mensen verlieten het land. Dankzij de recente toename zijn nu 35 van de 45 miljoen hispanics in de vs na 1990 gekomen of geboren. Het is zelfs zo dat tweederde van de toename van de hispanics in de vs afkomstig is van geboorten in het land zelf – dus het is grote onzin dat de grenzen sluiten binnen afzienbare tijd een einde zal maken aan de groei van hun aandeel in de bevolking.

De hispanics vormen een kwart van de actieve bevolking in Florida. Maar New York City is veel diverser. Die stad is steeds weer opnieuw uitgevonden door opeenvolgende generaties immigranten. In de jaren 1950 haalde de overheid Porto Ricanen binnen. Een vijfde van het hele eiland ging op het aanbod in. Die gemeenschap van immigranten en de strijd die ze voerden met de plaatselijke bewoners vormt de setting van de musical *West Side Story*. In 1964 waren van de tien miljoen inwoners van de stad een miljoen Porto Ricaan. Nu zijn er meer Porto Ricanen en nakomelingen van Porto Ricanen in de vs dan op Porto Rico zelf.

Vervolgens kwamen de inwoners van de Dominicaanse Republiek. In 1969 waren er meer Dominicanen in New York dan waar ook, behalve in de eigen hoofdstad Santo Domingo. In 2000 vormden ze de grootste populatie in de stad die in het buitenland geboren was. Recenter zijn het de Ghanezen en de Nigerianen (die hun oude band met Groot-Brittannië opgeven) en de Senegalezen (idem dito met Frankrijk) die in groten getale komen. Die groepen bliezen New York nieuw leven in na de crisis van de jaren 1970, toen de blanke inwoners en masse de bankroete en door misdaad geteisterde stad verlieten. Nu stijgt het inwonertal van New York weer. Meer dan de helft van de nieuwe kinderen zijn van vrouwen die niet in de vs geboren zijn – en het misdaadcijfer is nog maar een fractie van wat het vroeger was. In woonwijken in Queens, zoals Elmhurst, Jackson Heights, Flushing en Corona, zijn de meeste bewoners nu immigranten. Zonder hen zou New York een vervallen spookstad zijn met verlaten wijken.

Het uiterlijk van de stad verandert voortdurend. In 1970 bestond tweederde van de inwoners van New York uit blanke niet-hispanics,

waarbij de Ieren, de Italianen, de Polen, de joden en de Grieken de meerderheid vormden in veel wijken en beroepen. Tegenwoordig zijn de blanken alleen in de meerderheid onder de 65-plussers. De ultra-orthodoxe joden van Williamsburg met hun grote gezinnen varen wel. De Italianen blijven sterk vertegenwoordigd op Staten Island en de Grieken in Astoria. Maar verder zijn alle gidsen verouderd als het gaat om de etnische geografie. In de meeste staat zelfs niets over de Ecuadorianen, de Bangladeshi, de Jaimaicanen, de Pakistani en de vele andere groeperingen die bijna allemaal recente nieuwkomers zijn.

Chinatown is er nog steeds, natuurlijk, in de Lower East Side, precies waar het een eeuw geleden ook was, met zijn volle huurkazernes, brandtrappen en souterrains, zijn ginseng, zijn mie en zijn knoedels. Er is een begrafenisonderneming naast een karaoketent naast een wasserij in een souterrain. In een ander souterrain waar 'Bayard Street Noom Conruction' [sic] boven staat verkopen ze airconditioning. Vlakbij is de 'Foot Long Life' (massage voor een dollar per minuut), de Bond van Restaurantwerkers, de bakkerij 'Nice One' en het woningbouwproject 'Confucius Plaza', plus een tafeltennisruimte.

Maar zelfs hier zijn tekenen van verandering. De Kantonezen worden verdrongen door de Fujianezen. Thaise, Vietnamese, Koreaanse en Maleisische restaurants dringen binnen. Tony Bennett buldert uit de levensgrote boxen van Giovanni in het naburige Little Italy. Het oude Museum van Chinees Amerika is nu het Chinatown Senioren Centrum en tegelijkertijd atoomschuilkelder.

Neem de metro en heel snel, drie haltes op de Q Line vanuit Coney Island, ben je op de promenade van Brighton Beach. Daar hoorde ik alleen maar Russisch en Hebreeuws. De buurt, die genoemd is naar een typische Engelse badplaats, vulde zich in de jaren vijftig met de joodse overlevenden van de concentratiekampen en recentelijk met emigranten uit Rusland en Oekraïne. Tegenwoordig staat het bekend als *Little Odessa*. Op de naambordjes van dokters en tandartsen, advocaten en accountants staan allemaal joodse namen. Behalve dan die met cyrillisch schrift, die ik niet kon ontcijferen. Ik had een 'Moskou Ontbijt' kunnen kopen in 'Rusland aan het Strand' (we verkopen ook panini's en hotdogs), een potje kunnen schaken met Russen op een bankje, meedoen met een paar dronken joden die hun gebeden zongen terwijl ze uitkeken over de zee, luisteren naar de Slavische violist die bij de Tatiana Grill speelde, 'ravioli in Russische stijl' eten bij het door de *New York Times* aanbevolen café Glechik, of een aardappel-'kniesj' kopen die op Coney Island is gemaakt.

In de hoofdstraat, onder het treinviaduct, was een winkel die alleen maar wodka verkocht, en een die volhing met voetbalshirts van Dinamo Moskou en Russische prullaria. De supermarkt had Slavutich-bier uit Kiev, of Baltika-bier uit St. Petersburg, de op een na grootste brouwerij in Europa, of Pilsner Urquell uit de Tsjechische Republiek, tezamen met Armeense cognac en schappen afgeladen vol met kaviaar. Ik nam plaats in restaurant Primorski, met als specialiteit Oekraïense borsjt, Georgische knoedels (*khinkali*) en stoofpot (*solyanka*) en, mijn keuze, Georgische worstjes die *kupaty* heetten. Het bandje stemde de instrumenten en de kelners deden hun strikjes voor, het was zaterdagavond.

Ik las mijn aantekeningen door. New York heeft tegenwoordig 3 miljoen immigranten van de eerste generatie, meer dan ooit in zijn geschiedenis. De stad blijft het startpunt voor de meeste mensen die naar de vs emigreren, net als in de tijd van Ellis Island. Bijna de helft van de bevolking spreekt thuis een andere taal dan Engels. New York. New York. Het is nog steeds een heerlijke stad. Het is een echte wereldstad. Alleen Londen kan eraan tippen. Dit, zo voelde ik, was de toekomst van onze planeet. Kom maar op!

Het einde van de immigratiequota in 1965 betekende een heropleving van de migratie naar Amerika. In het begin van de eenentwintigste eeuw waren de aantallen weer haast even groot als in het begin van de twintigste eeuw. Velen werden verwelkomd, maar niet allemaal. Soms was het verschil in acceptatie politiek. Uncle Sam verwelkomde vluchtelingen van het Cuba van Castro, maar niet van Haïti, die beschouwd werden als slachtoffers van hun eigen falen en niet van het communisme.

Maar terwijl een eeuw geleden sommige nieuwkomers werden verfoeid vanwege een veronderstelde eugenetische inferioriteit, hebben we nu de parallelle zorg voor het milieu. Veel Amerikaanse milieuvrijwilligers hebben campagnes gevoerd om de immigratie van hispanics naar de vs te stoppen op grond van het feit dat hun grote aantallen het milieu zullen aantasten. Het *Carrying Capacity Network* ('Netwerk Draagkracht') klinkt als een goedaardige milieuoorganisatie, maar achter de beginselverklaring, dat ze ijveren voor een 'duurzame toekomst van de Verenigde Staten', gaat een campagne schuil om de immigratie in de vs te stoppen en geen generaal pardon aan illegalen te verlenen. Representatieve koppen op hun website zijn bijvoorbeeld 'Dreiging van nieuw generaal pardon voor illegalen' en 'Alleen een

intensieve grensbewaking kan bosbranden voorkomen'. Ik kon geen enkele werkelijke uitleg vinden van het begrip 'draagkracht' en ook niets over het feit dat de bevolkingsdichtheid in de vs veel lager is dan in de meeste landen waar die immigranten vandaan komen. In de vs wonen 31 mensen per vierkante kilometer, tegen 54 in Mexico, 184 in de Dominicaanse Republiek en 293 in Haïti.

Het *Carrying Capacity Network* beschikt over een aantal invloedrijke bestuurders en adviseurs. Onder andere de bioloog en voormalige vicepresident van het Wereld Natuur Fonds in de vs, Tom Lovejoy, de groene econoom Herman Daly, de entomoloog en landbouwspecialist David Pimentel, de bedenker van de 'ecologische voetafdruk' William E. Rees en de prominente antropoloog en verklaarde 'etnisch separatist' Virginia Abernathy. Abernathy was de hoofdspreker op de jaarvergadering in 2004 van de *Council for Conservative Citizens* ('Raad voor Conservatieve Burgers'), een organisatie die de superioriteit van het blanke ras verkondigt en zichzelf omschrijft als 'ijverend tegen minderheden en rassenintegratie'.

Veel van die figuren, Pimentel voorop, namen deel aan een anti-immigratiecampagne die georganiseerd was binnen de Sierra Club, de oudste, grootste en invloedrijkste milieuorganisatie van Amerika. In 2004 stelden ze zich kandidaat voor het bestuur onder de slogan 'Sierrans voor de bevolkingsstabilisatie van de vs'. Niet pluis, als je het mij vraagt. Ik ben blij dat ze niet gekozen werden.

De meeste Amerikaanse immigranten komen naar New York. Maar niet alle. De meeste Indiërs zitten in Californië, de meeste Nederlanders en Finnen en Arabieren in Michigan, de meeste Belgen in Wisconsin, de meeste Bolivianen in Virginia, de meeste Bulgaren en Polen en Litouwers in Illinois, de meeste Kroaten en Slowaken en Syriërs en Welshmen in Pennsylvania, de meeste Tsjechen in Texas, de meeste Fransen en Vietnamezen in Louisiana, de meeste Duitsers en Hongaren in Ohio, de meeste Noren in Minnesota, de meeste Portugezen in Massachusetts, de meeste Cambodjanen in Kansas en de meeste Kaapverdianen en Liberianen op Rhode Island. In het recente verleden trokken Soedanese immigranten naar Nebraska ('het beste land in het westen'), Liberianen naar Minnesota en Nigerianen naar North Carolina.

O, en zo'n 40.000 Somaliërs zijn in Columbus, Ohio terechtgekomen. Dat intrigeerde me. De pretentieuze hoofdstad van Ohio is op het eerste gezicht een typisch stadje van de Amerikaanse midwest.

Tijdens het weekend van mijn bezoek werd het volledig in beslag genomen door een wedstrijd van het *college football*. 'Waarom Columbus?' vroeg ik aan Hasan Omar, de lange, magere en gedistingeerde directeur van het Somalisch Genootschap in het noorden van de stad. Er kon nauwelijks meer verschil bestaan tussen Ohio en de woestijn van Somalië.

De eerste instroom vond plaats in 1995, zei hij, toen de vs vluchtelingen van de burgeroorlog in Somalië begonnen toe te laten, die in uitgestrekte kampen in Dadaab, in de Keniase woestijn vlak bij de Somalische grens zaten. De kampbewoners werden in grijze sweat-shirts en gele sjaals van de Amerikaanse vluchtelingen hulp gekleed en in Nairobi op het vliegtuig naar opvangcentra in de vs gestuurd.

Er waren nogal wat valse starts. Een heleboel kwamen terecht in slechte buurten in Atlanta en vertrokken en masse naar Lewiston in Maine, waar de burgemeester een oproep deed om ze eruit te gooien. Een grotere groep kreeg het aan de stok met indianen in North Carolina en met hispanic arbeiders van abattoirs in Grand Island, Nebraska. Een paar Somalische families kwamen per toeval in Columbus terecht. Dat leek goed te gaan. 'Het nieuws ging gauw rond dat er veel groothandelsbedrijven en fabrieken waren die arbeidskrachten nodig hadden, en je kon een tweekamerappartement krijgen voor 100 dollar in de maand. De mensen kwamen.' Algauw belden ze familieleden in de kampen. Als je eenmaal een ticket voor een vlucht naar de vs had, dan was Columbus de plaats om naartoe te gaan.

In Somalië zijn de mensen georganiseerd in clans. Clanruzies liggen ten grondslag aan een groot deel van de gevechten die het land in de afgelopen tijd hebben ontwricht. En er is raciale wrijving tussen de oorspronkelijke Somaliërs en de minderheid van 'Bantoe-Somaliërs', zoals de Mushunguli, die ooit als slaven uit Mozambique en Tanzania waren geïmporteerd en later boer werden. De discriminatie gaat door. De Bantoes zijn nog steeds 'minder aangepast aan de moderne tijd', zegt Hasan. 'Sommigen weten niet hoe je een lamp moet aansteken.' Gewone Somaliërs verblijven gemiddeld vijf jaar in een vluchtelingenkamp voordat ze hun uitreispapieren krijgen; voor de Bantoe-Somaliërs is dat gemiddeld twaalf jaar.

Hasan is langer in de Verenigde Staten dan de meeste Somalizers. Hij kwam eerst als student. In 1998 stichtte hij het Somalisch Genootschap van Columbus. 'Wij kwamen uit een door oorlog verscheurd land en vertrouwden elkaar niet. Maar hier hebben we geen clans. We proberen te leven als één gemeenschap, als Amerikanen,'

vertelde hij me terwijl we thee dronken en samosa's aten in een Somalisch café onder zijn kantoor. 'Wij zijn politieke vluchtelingen en geen economische vluchtelingen. Wij zijn niet behoeftig. Wij zijn geschoold: we zijn ingenieurs, economen en leraren. Wij beschouwen dit als een kans. Tweeduizend van onze jongeren zitten op de universiteit en op de hogeschool. Mijn zoon heeft zich net vorige week aan de universiteit ingeschreven.'

Ze hebben ook ondernemingen. Ze runnen winkelcentra en een gezondheidscentrum en zijn autodealers. Er zijn 4000 bedrijven van Somaliërs in de stad. Nog zo'n duizend rijden in een taxi. 'In Europa is er te veel bijstand voor vluchtelingen. Hier in Amerika krijgen we minder bijstand, maar er zijn meer kansen op een baan.' Zo'n 600 werken er bij Limited Brands, waar lingerie van Victoria's Secret wordt ingepakt. Je hebt hier meerdere Wendy's en Red Roof Inns en een GAP en een JC Penny. Somaliërs zijn goede vissers. Een aantal van hen hebben onlangs hun gezinnen in Columbus achtergelaten en zijn naar Alaska getrokken om aan te monsteren op de plaatselijke vissersvloeden. 'Dat doen ze voor een jaar en ze sparen hun geld om hier een bedrijf te beginnen,' zei Hasan.

Na elf september begonnen de inwoners van Columbus zich zorgen te maken over de grote groep Afrikaanse moslims in hun midden. Er braken op school gevechten uit tussen Somaliërs en Afro-Amerikaanse kinderen. 'We besloten ons een beetje te verspreiden,' zei Hasan. 'We beseften dat als je op één plaats blijft, je een getto-mentaliteit creëert, en de mogelijkheden zijn beperkter.' Niettemin, zei hij, 'is Columbus voor mij de meest geslaagde gemeenschap van Somaliërs in de hele wereld.' Ze hebben in het weekend hun eigen drie uur durende radioprogramma op de plaatselijke FM. De producer kwam langs toen we zaten te praten. Tot dusver zijn ongeveer 15.000 Somaliërs in Columbus Amerikaans staatsburger geworden. Hasan verwachtte dat ze allemaal gingen stemmen in de verkiezingen van 2008. 'We hebben lokale kandidaten gevraagd om voor ons te komen spreken. Ik denk dat we ons over niet al te lange tijd zelf kandidaat zullen stellen.'

Later vroeg ik aan een vluchteling die als vrijwilliger op de universiteit werkte wat hij vond van de Somalische vrouwen. Die beleven niet bepaald de Amerikaanse droom. De meeste, zei hij, worden nog steeds besneden, en ze hebben zich georganiseerd om tegen bepaalde misbruiken, zoals verkrachting, in het geweer te komen. 'Ze willen vaak nog steeds niet praten in het bijzijn van hun man.'

Maar ze hebben meer werk en ze krijgen meer macht. In sommige opzichten doen ze het goed hier, omdat ze er alles voor over hebben om werk te krijgen, terwijl een aantal van de mannen, die heel wat waren in Somalië maar hier hun status hebben verloren, daar te trots voor zijn.'

Columbus kan een willekeurige plaats op een willekeurig tijdstip in de geschiedenis van Amerika zijn. De Verenigde Staten is net zoals altijd ook nu nog een land van immigranten. Het oude Duitse dorp in het centrum van Columbus is een toeristische trekpleister waar geen teken van Duitsers te bespeuren valt. Maar als je goed kijkt zie je Koreaanse stomerijen, Indiërs die motels runnen, Cambodjanen die diamanten verhandelen – en Somaliërs die aan het hoofd staan van winkelcentra. Er zijn nu ook groepen Ghanezen en Ethiopiërs, Hmong uit Zuidoost-Azië en Rwandezen uit Centraal-Afrika. En er zijn nog nieuwere immigranten uit Burma en Bhutan en Irakese vluchtelingen uit Jordanië. Opeens zijn de Somaliërs niet langer meer de nieuwkomers in de wijk. Ze horen tot de oude hap.

De taxichauffeur die me meenam van het kantoor van Hasan was een Eritreeër die Abraham heette en die voor de Ierse Shamrock Taxi Company werkte. In de stad was net het Columbus Italian Festival begonnen. Dit is Amerika, dacht ik. Dit is de nieuwe wereld. We moeten er niet bang voor zijn.